

Afgræsning anno 2009

Af Kvægbrugskonsulenterne Holger Riis og Niels Martin Nielsen, Landbo Limfjord

Afgræsningssæsonen 2009 står for døren. Knap halvdelen af de danske malkekøer forventes at komme på græs i løbet af sommeren.

Der skal træffes mange forskellige valg på den enkelte bedrift for at få afgræsningen så optimal som mulig. Nogle producerer mælken økologisk, andre til Lærkevang konceptet, og ellers bare til almindelig konventionel mælk. En fælles målsætning for alle er dog at få græsoptagelse og mælkeydelse til at gå op i en højere enhed. Afgræsning giver meget ofte sidegevinster i form af sundhedsmæssige fordele, eksempelvis bekæmpelse af digital dermatitis, bedre bentøj generelt, gode muligheder for brunstobservation samt udtørring og udluftning af stalden.

Valg af afgræsningstid

Det er meget få bedrifter, der har mulighed for at praktisere både dag- og natafgræsning. Det skyldes faktorer som arrondering, græsudbud samt antal køer. Derfor vil vi i det følgende koncentrere os om dem

som kun tilbyder dagafgræsning. Græsoptagelsen vil være bestemt ud fra besætningsstørrelse, staldsystem og malkesystem.

I AMS-besætninger er udfordringen at have nogle køer på græs, samtidig med at andre udnytter malkerobotten. I store besætninger uden AMS er der ofte en malketid på 6-7 timer i døgnet. Det betyder, at de første køer er malket 3 timer før de sidste.

For eksemplets skyld vil vi tage udgangspunkt i en besætning med 200 køer, konventionel malkning med et areal til en græsoptagelse på 6-7 FE/dag.

Næringsstofoverskuddet og mængden af vragegræs stiger betydeligt, hvis køerne er mange timer på marken og får en betydelig andel af foderet på stald. De skider og jokker for meget i græsset, og det reducerer dernæst ædelysten til græsset. Målet er derfor, at køerne opnår den ønskede græsoptagelse på forholdsvis kort tid. Køerne kan æde meget græs på kort tid, hvis græstilbud og kvalitet er til stede.

Forsøg på Rugballegård viser, at køerne fint tager 8-10 FE græs på 6 timer i maj-juni måned, hvis køerne fodres restriktivt på stald og der er godt bid på ca. 8 cm græstilbud. Samme forsøg viste også, at begrænses afgræsningstiden til 4 timer, blev køerne stressede og tabte 2 kg mælk.

Erfaringen viser at, hvis græskvaliteten er god, så kan køerne hurtigt æde 9-10 FE indtil marken er bidt ned til 5 cm eller mindre. Nedbidning af græsset reducerer græsproduktionen betydeligt, og vi kommer ind i en ond cirkel med nedsat græsoptagelse og tab af mælkeydelse til følge. Risikoen herfor er stor fra juli, hvor græsvæksten naturligt falder, og væksten begrænses af eventuelt vandunderskud. Samtidig falder ædelysten til de arealer, hvor køerne har gået siden udbinding.

Antallet af timer køerne er på græs er altså en faktor, der har betydning for både græsoptagelse og den efterfølgende produktion på græsmarken. En daggræsning på 5-6 timer vil således være et godt valg for at opnå en græsoptagelse på 6-7 FE.

Valg af afgræsningssystem

Valget står mellem reguleret storfold eller mindre folde. Foldafgræsning har den fordel, at der altid tilbydes frisk græs og ikke mindst, at det er muligt at rationere græsoptagelsen, så forholdet mellem staldfoder og afgræsning bliver mere konstant.

Reguleret storfold er et dejligt system, fordi der skal hegnes mindre, og køerne er mere rolige, når de bliver spredt over et større areal. Afgræsningforsøg har da også vist, at den højtydende ko har den største græsoptagelse i reguleret storfold, hvis den tilbydes afgræsning dag og nat.

Med reguleret storfold er det ofte lettere at etablere drivveje og vandtilbud i marken

I vort eksempel vil foldafgræsning give den bedste styring af græsoptagelsen. Erfaringerne siger, at med maksimalt 3 dage pr fold kan det fungere. Jo hyppigere et foldskifte er muligt, jo mindre daglige udsving vil der være i græsoptagelse og mælkemængde. ▶

Udtjente gummibånd kan bruges som underlag for en drivvej. Det er vigtigt, at drivvejen har tilstrækkelig bredde, og at den har samme bredde hele vejen fra mark til stald.

Suppleringsfoder

Suppleringsfoderet kan udelukkende bestå af tilskudsfoder, hvis der er afgræsning dag og nat. Ved daggræsning skal der også indgå grovfoder.

Majsensilage er et godt foder til at supplere afgræsningen. Det afstemmer proteinoverskuddet i græsset og ædes gerne. I vort tilfælde, hvor målet er 6-7 FE afgræsning og 18 timer på stald, vil vi foretrække mindst 2 FE græsensilage sammen med 4 FE majsensilage. Formålet er at få en ration på stald, der fungerer de dage hvor afgræsningen afviger fra det planlagte. Rationen skal også fungere på de køer som holdes på stald til dyrlæge, inseminør mv.

Med lidt græsensilage i rationen kan der bruges en del korn, roepiller, citruskvas eller sojaskaller sammen med rapskager og en begrænset mængde sojaskrå.

Med kolbemajs eller majs/roensilage begrænser tilskudsfoderet sig mest til lidt proteinfoder.

Med en hård og dygtig styring af græsmarken kan græsset have en kvalitet på 1,0 til 1,1 kg ts/FE hele sæsonen. Med et så letfordøjeligt udbud på græsmarken skal vi undgå at staldfoderet bliver unødigt koncentreret, og derved undgå fordøjelsesforstyrrelser. Mængden af suppleringsfoder skal justeres dagligt i forhold til græsudbud.

Græsmarken

Når vi tilbyder staldfoder og kun vil have køerne på marken i 6-8 timer, så skal græsset smage godt, ellers tager køerne blot en slapper i solen.

Der skal bruges græsblandinger og græssorter som køerne kan lide. Blanding 22 med hvidkløver og sukkerrige sildige rajgræsser er noget

køerne kan lide, og det holder kvaliteten over en længere periode. Græsmarker som er sølet til i gylle har bestemt ikke høj prioritet på køernes menukort.

Efterhånden som græsvæksten reduceres fra juni/juli vil det være optimalt at kunne tage nye marker ind efter slæt. Mange slætmarker har fået et løft i udbyttet ved iblanding af rødkløver og rajsvingel. De 1000-1500 FE som disse græsarter medfører kan vi ikke se bort fra.

Vores anbefaling er derfor, at der vælges en afgræsningsblanding på de marker som afgræsses frem til efter 2. slæt. Herefter må vi acceptere, at noget af afgræsningen sker på marker med slætblandinger. Når der skiftes fold afpudses den gamle. Det er med til at fremme ædelysten til græsset og reducere stængeldannelse.

Drivveje og vand

Drivvejen er et væsentligt element i en vellykket afgræsning. Med en velfungerende drivvej undgås klovskader i form af optrådte sten. Den begrænser også risikoen for klovbrandbylder, og det bliver muligt at holde patterne fri for mudder. Mudder er en kilde til sporer i mælken, giver udtørret pattehud og øger risikoen for en stigning i celletallet betydeligt.

Det gælder om at få lavet en fast og tør drivvej, gerne med et underlag af flis eller udtjente gummibånd. Der er lavet en pjeces om drivveje som beskriver mulighederne mere i detaljer. Til 200 køer går anbefalingerne på at drivgangen er 4-6 m og samme bredde hele vejen.

Til etablering af drivvejen hører også anlæg af et vandsted tæt ved græsmarken med et fast underlag som ikke trædes op. ■

Tips til vellykket afgræsning

- Brug græsplan til at skabe overblik over afgræsningsforløbet.
- Afpuds marken efter hver runde.
- Faste og brede drivveje.
- Daglige justeringer af staldfodringen.
- Vand i marken giver roligere køer.